

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ กลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ให้ข้อมูลในการวิจัย คือ นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายและอาชีวศึกษา ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2549 ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดลำปาง จำนวน 400 คน

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 3 ประการคือ

1. เพื่อทราบการรับรู้ความสามารถของตนเอง และความสามารถในการเอาชนะอุปสรรคของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายและอาชีวศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดลำปาง
2. เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างการรับรู้ความสามารถของตนเองและความสามารถในการเอาชนะอุปสรรคของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายและอาชีวศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดลำปาง ที่มีปัจจัยส่วนบุคคลแตกต่างกัน
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ความสามารถของตนเองและความสามารถในการเอาชนะอุปสรรคของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายและอาชีวศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดลำปาง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มี 3 ชนิดคือ

1. แบบสอบถามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ ชั้นเรียน ผลการเรียน งานอดิเรก ลักษณะการพักอาศัย
2. แบบวัดการรับรู้ความสามารถของตนเอง นำมาจากแบบวัดการรับรู้ความสามารถของตนเอง ซึ่ง สударตัน ขวัญเงิน (2537) ดัดแปลงมาจากแบบวัด Self-efficacy Scale ของ Sherer และคณะ (1982) มีข้อคำถามจำนวน 23 ข้อ ผู้วิจัยได้นำมาตรวจสอบหาค่าความเชื่อมั่น โดยวิธีสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค ซึ่งผู้วิจัยได้นำแบบวัดไปใช้กับวัยรุ่นที่มีใช้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 60 คน ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .88

3. แบบวัดความสามารถในการเอาชนะอุปสรรค นำมาจากแบบวัดความสามารถในการเอาชนะอุปสรรค (The Adversity Response Profile หรือ APR Quick Take™) ของ Stoltz (2000) แปลและเรียบเรียงโดย ชีระศักดิ์ กำปรรณารักษ์ (2548) มีข้อคำถามจำนวน 30 ข้อ แต่ละข้อประกอบด้วยประเด็นย่อย ข้อละ 2 ประเด็น ผู้วิจัยได้นำมาตรวจสอบหาค่าความเชื่อมั่นโดยวิธีสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค ซึ่งผู้วิจัยได้นำแบบวัดไปใช้กับวัยรุ่นที่มีใจกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 60 คน ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .83

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายและอาชีวศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดลำปาง มีการรับรู้ความสามารถของตนเองและความสามารถในการเอาชนะอุปสรรคแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ .01 ตามลำดับ โดยนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย มีการรับรู้ความสามารถของตนเองและความสามารถในการเอาชนะอุปสรรคสูงกว่าส่วนนักเรียนอาชีวศึกษา

2. นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายและอาชีวศึกษาที่มีผลการเรียนต่างกัน และมีงานอดิเรกคือดูโทรทัศน์และไม่ดูโทรทัศน์ มีการรับรู้ความสามารถของตนเองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นักเรียนที่มีชั้นเรียนต่างกัน และมีงานอดิเรกคือเล่นกีฬาและไม่เล่นกีฬา มีการรับรู้ความสามารถของตนเองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และนักเรียนที่มีผลการเรียนต่างกันมีความสามารถในการเอาชนะอุปสรรคแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ที่มีชั้นเรียนและลักษณะการพักอาศัยต่างกัน มีการรับรู้ความสามารถของตนเองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนนักเรียนที่มีปัจจัยส่วนบุคคลต่างกัน มีความสามารถในการเอาชนะอุปสรรคแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

4. นักเรียนอาชีวศึกษาที่มีชั้นเรียนต่างกัน และมีงานอดิเรกคือดูโทรทัศน์และไม่ดูโทรทัศน์ มีการรับรู้ความสามารถของตนเองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นักเรียนที่มีผลการเรียนต่างกัน และมีงานอดิเรกคือเล่นกีฬาและไม่เล่นกีฬา มีการรับรู้ความสามารถของตนเองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และนักเรียนที่มีผลการเรียนต่างกัน มีความสามารถในการเอาชนะอุปสรรคแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5. การรับรู้ความสามารถของตนเองของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายและอาชีวศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดลำปาง มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความสามารถในการเอาชนะอุปสรรคอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r = .306$)

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยการรับรู้ความสามารถของตนเองและความสามารถในการเอาชนะอุปสรรคของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายและอาชีวศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดลำปาง อภิปรายผลการวิจัยตามสมมติฐานดังนี้

สมมติฐานที่ 1 นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายและอาชีวศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดลำปาง ที่มีปัจจัยส่วนบุคคลต่างกัน มีการรับรู้ความสามารถของตนเองและความสามารถในการเอาชนะอุปสรรคต่างกัน

สมมติฐานที่ 1 ได้รับการยอมรับ ผลการวิจัยพบว่า

1. นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายและอาชีวศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดลำปาง มีการรับรู้ความสามารถของตนเองและความสามารถในการเอาชนะอุปสรรคแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ .01 ตามลำดับ โดยนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย มีการรับรู้ความสามารถของตนเองและความสามารถในการเอาชนะอุปสรรคสูงกว่าส่วนนักเรียนอาชีวศึกษา

ผลการวิจัยอภิปรายได้ดังนี้ ในการวิจัยครั้งนี้ มุ่งศึกษานักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายและอาชีวศึกษา ซึ่งอยู่ในระบบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายและระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ซึ่งการศึกษาทั้งสองหลักสูตรนี้มุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ศึกษาตามความถนัดและความสนใจ เพื่อเป็นพื้นฐานสำหรับการศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา หรือเพื่อให้เพียงพอแก่การประกอบการทำงานและอาชีพที่ตนถนัด แม้ว่าการศึกษาทั้งสองหลักสูตรนี้มีความสำคัญและให้ประโยชน์ต่อผู้ที่เลือกเรียน แต่นักเรียนทั้งสองหลักสูตรนี้ต่างก็อยู่ในสิ่งแวดล้อมและได้รับประสบการณ์ที่แตกต่างกัน กล่าวคือนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย อยู่ในช่วงวัยรุ่นที่มีการเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคมแล้ว ยังต้องเผชิญกับลักษณะการเรียน ความคาดหวังต่อสังคมในการที่จะสำเร็จการศึกษา พร้อมทั้งจะก้าวไปสู่การเลือกอาชีพหรือศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น รวมถึงการมีสัมพันธภาพกับกลุ่มเพื่อนในโรงเรียน (สุชา จันทรโธม, 2536) ในปัจจุบันทบวงมหาวิทยาลัยได้จัดระบบการสอบเข้ามหาวิทยาลัยแบบใหม่ขึ้น ทำให้นักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายจำเป็นต้องมีการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตเพื่อให้สามารถปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมแบบใหม่ ไม่ว่าจะเป็นด้านการพักผ่อน การรับประทานอาหาร การดูแลตนเอง การมีสัมพันธภาพกับบุคคลอื่น

การแบ่งเวลา การจัดการตัวเองในเรื่องการเรียน ซึ่งจะต้องมีการแข่งขันกันสูง เด็กจะต้องประสบความสำเร็จทั้งในโรงเรียนและในการแข่งขันกันเข้ามหาวิทยาลัย หากเข้าไม่ได้ นอกจากจะทำให้เสียความภาคภูมิใจในตนเองแล้ว ยังจะมีปัญหาทางอารมณ์อื่นๆ เช่น อับอายเพื่อน ครู และถูกแรงกดดันจากพ่อแม่ด้วย (เผด็จการ กันแจ่ม, 2546) ส่วนนักเรียนอาชีวศึกษานอกจากจะมีการเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคมแล้วยังอยู่ในช่วงวัยที่อยากรู้ อยากรอง ชอบทำตามเพื่อน และมีการปรับตัวตามการเปลี่ยนแปลงของสังคมสิ่งแวดล้อม (รัชณี ศรีสว่าง, 2545) เนื่องจากการที่สถานศึกษาระดับอาชีวศึกษามีนักศึกษาจำนวนมาก มีระบบการเรียนการสอนแบ่งเป็นภาคเช้า ภาคบ่าย ทำให้การควบคุมนักเรียนนักศึกษาเป็นไปได้ยาก นักเรียนนักศึกษามีเวลาว่างมากขึ้น ทำให้นักเรียนอาชีวศึกษามีความเสี่ยงที่จะเข้าสู่พฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม เช่น หนีเรียน การใช้สารเสพติด เพศสัมพันธ์ในวัยเรียน ฯลฯ (วราภรณ์ จิโนรส, 2538) ถึงแม้ว่านักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายและอาชีวศึกษา จะอยู่ในช่วงวัยรุ่นเหมือนกัน แต่การที่นักเรียนทั้งสองกลุ่มอยู่ในระบบการศึกษาและสภาพแวดล้อมที่แตกต่างกัน จึงทำให้มีความคิด ความเชื่อ การดำเนินชีวิต และการแสดงออกของพฤติกรรมที่แตกต่างกัน

จากการศึกษาของ สุรพงษ์ ปณาดกุล (2527) เกี่ยวกับบรรยากาศภายในโรงเรียนว่าเป็นสภาพแวดล้อมภายในสังคมที่มุ่งใจให้นักศึกษามีพฤติกรรมเช่นไร ตัวกำหนดที่สำคัญของบรรยากาศภายในโรงเรียน เช่น ค่านิยมของกลุ่ม การปฏิบัติตามค่านิยมของกลุ่มกลายเป็นเงื่อนไขในการเป็นสมาชิกของกลุ่ม โดยธรรมชาติของเด็กนั้นประสบการณ์ของความสามารถจะเปลี่ยนแปลงไปในทางที่เพิ่มขึ้นหากเด็กได้อยู่ในสังคมที่กว้างขึ้น เพื่อนถือว่าเป็นบุคคลที่มีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาการรับรู้ความสามารถของตนเอง กล่าวคือ ความสัมพันธ์ในกลุ่มเพื่อนจะกว้างขวางขึ้นจากวัยเด็ก วัยรุ่นจะเห็นถึงความแตกต่างของบุคคลและการรับรู้เกี่ยวกับความสามารถของตนเองเมื่ออยู่ในกลุ่มเพื่อน นอกจากนี้กลุ่มเพื่อนยังแสดงให้เห็นการทำงานหลายอย่างที่ต้องใช้ความสามารถ ซึ่งจะเป็นประสบการณ์และแบบอย่างของกันและกัน นำไปสู่พฤติกรรมที่แสดงออกตามการรับรู้ความสามารถของตนเอง (Bandura, 1986)

จากการที่นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายต้องเผชิญกับลักษณะการเรียนที่มีการแข่งขันสูง ความคาดหวังจากครอบครัว ครูอาจารย์ รวมถึงการสร้างสัมพันธภาพของกลุ่มเพื่อนในโรงเรียน จึงทำให้นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายต้องมีการเตรียมความพร้อมหลายด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านที่เกี่ยวกับตนเอง ซึ่งได้แก่ การฝึกฝนตนเองให้มีความสามารถทั้งในด้านความรู้และทักษะต่างๆ รวมไปถึงการมีบุคลิกภาพ ความคิด ความเชื่อที่สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมที่มีอยู่นั้น และสามารถปรับตัวได้เมื่อมีสภาพแวดล้อมเปลี่ยนแปลงไปด้วย (เพ็ญแข ประจักษ์ปัจฉิม, 2536) ดังนั้นการที่ต้องเผชิญการแข่งขันและความคาดหวังจากตนเองและคนรอบข้าง จึงเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้นักเรียน

มัธยมศึกษาตอนปลายเกิดการรับรู้ความสามารถของตนเอง ซึ่งจากผลการวิจัยครั้งนี้พบว่าอยู่ในระดับค่อนข้างสูง นั่นหมายถึง นักเรียนมีการรับรู้ความสามารถของตนเองและนำไปสู่การกระทำพฤติกรรมให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ จากงานวิจัยของ Hackett & Campbell (1987) ได้ทำการศึกษาเพื่อตรวจสอบว่าการประสบความสำเร็จในงาน มีผลทำให้การรับรู้ความสามารถของตนในงานเพิ่มขึ้นหรือไม่ โดยทำการทดลองกับนักศึกษาปริญญาตรี จำนวน 92 คน พบว่ากลุ่มที่ประสบความสำเร็จมีการประเมินความสามารถของตนเองเพิ่มขึ้น และสนใจในงานเพิ่มขึ้น ขณะที่กลุ่มที่ล้มเหลวมีการประเมินตนเองต่ำลง และสนใจในงานลดลง

จากแนวคิดของ Bandura (1977) พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการรับรู้ความสามารถของตนเอง ประกอบด้วย 4 ประการ คือ 1) การประสบความสำเร็จจากการกระทำของตนเอง 2) การได้เห็นประสบความสำเร็จหรือตัวอย่างจากผู้อื่น 3) การชักจูงด้วยคำพูด 4) การกระตุ้นทางอารมณ์ ซึ่งในที่นี้จะขอยกกล่าวถึง การได้เห็นประสบความสำเร็จหรือตัวอย่างจากผู้อื่น ซึ่งวัยรุ่นในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายต่างก็มีการแข่งขันกันสูง เพื่อให้ตนประสบความสำเร็จทั้งในโรงเรียนและการเข้ามหาวิทยาลัย ดังนั้นการที่นักเรียนเห็นตัวอย่างจากรุ่นพี่หรือเพื่อนที่ประสบความสำเร็จในด้านการเรียนและการดำเนินชีวิต จึงทำให้นักเรียนเกิดการรับรู้ว่าคุณค่าของตนเองก็มีความสามารถที่จะทำได้ ส่วนอีกปัจจัยหนึ่งคือ การชักจูงด้วยคำพูด ซึ่งเป็นการบอกว่าบุคคลนั้นมีความสามารถที่จะประสบความสำเร็จได้ ซึ่งนักเรียนอาจได้รับคำชื่นชม หรือกำลังใจจากครอบครัว ครูอาจารย์ เพื่อน และสังคม จึงทำให้เกิดแรงจูงใจให้กระทำพฤติกรรม เนื่องจากการรับรู้ความสามารถของตนเองมีอิทธิพลต่อการเลือกกระทำกิจกรรม การมีความพยายามที่จะกระทำกิจกรรมและการกระทำกิจกรรมต่อไปแม้จะมีอุปสรรค จึงสอดคล้องกับแนวคิดเรื่องความสามารถในการเอาชนะอุปสรรค ซึ่ง คันทันย์ ฉัตรคุปต์ (2544) กล่าวว่า ความสามารถในการเอาชนะอุปสรรค คือ ความสามารถในการจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้น เป็นรูปแบบพฤติกรรมการตอบสนองต่อปัญหาและอุปสรรคในชีวิต ปัญหาต่างๆ อาจเป็นปัญหาเพียงเล็กน้อย ปานกลางหรืออาจเป็นปัญหาใหญ่โต และ วิทยานาควิธระ (2545) กล่าวว่า ความสามารถในการเอาชนะอุปสรรค จะเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้เยาวชนมีความอดทนเมื่อพบกับอุปสรรคและสามารถฟันฝ่าอุปสรรคได้อย่างมีกำลังใจและความหวังอยู่เสมอ ซึ่งเป็นปัจจัยที่ทำให้มนุษย์ประสบความสำเร็จในชีวิตและการทำงาน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ตะวัน วาทกิจ (2547) ได้ศึกษาผลของโปรแกรมฝึกความสามารถในการเอาชนะอุปสรรคที่มีต่อความหวังและความเข้มแข็งในการมองโลกของเยาวชน พบว่า นักศึกษาที่เข้าร่วมโปรแกรมฝึกความสามารถในการเอาชนะอุปสรรคมีระดับความสามารถในการเอาชนะอุปสรรคในระยะหลังการทดลองสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นักศึกษาที่เข้าร่วมโปรแกรมฝึกความสามารถในการเอาชนะอุปสรรคที่ระดับความหวัง และระดับความเข้มแข็งในการมองโลกใน

ระยะหลังการทดลองสูงกว่าระยะก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ นักศึกษาที่เข้าร่วมโปรแกรมฝึกความสามารถในการเอาชนะอุปสรรคมีระดับความหวัง และมีระดับ ความเข้มแข็งในการมองโลกในระยะหลังการทดลองสูงกว่านักศึกษาที่ไม่ได้เข้าร่วมโปรแกรมอย่าง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

เมื่อพิจารณาการรับรู้ความสามารถของตนเองกับความสามารถในการเอาชนะอุปสรรคของ นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายและอาชีวศึกษา ที่มีปัจจัยส่วนบุคคลแตกต่างกัน ได้แก่ เพศ ชั้นเรียน ผลการเรียน งานอดิเรก และลักษณะการพักอาศัย ผลการวิจัยพบว่า

1. นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายและอาชีวศึกษา ที่มีเพศต่างกัน มีการรับรู้ความสามารถ ของตนเองและความสามารถในการเอาชนะอุปสรรคแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ อภิปรายได้ว่า นักเรียนเพศชายและเพศหญิง มีการรับรู้ความสามารถของตนเองและความสามารถในการเอาชนะอุปสรรคไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเฉพาะกลุ่มนักเรียนมัธยมศึกษาและเฉพาะกลุ่ม นักเรียนอาชีวศึกษา ก็ไม่พบความแตกต่างเช่นกัน

จากผลการวิจัยอภิปรายได้ว่า นักเรียนเพศชายและเพศหญิง มีการรับรู้ความสามารถของ ตนเองและความสามารถในการเอาชนะอุปสรรคไม่แตกต่างกัน อาจเป็นเพราะแบบวัดการรับรู้ ความสามารถของตนเองและแบบวัดความสามารถในการเอาชนะอุปสรรค สามารถคัดกรองบุคคล ได้ทั้งเพศชายและเพศหญิง โดยไม่คำนึงถึงปัจจัยด้านเพศ ในการวิจัยครั้งนี้แบบวัดทั้งสองได้ ผ่านการตรวจสอบหาค่าความเชื่อมั่นโดยวิธีสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค พบว่า แบบวัด การรับรู้ความสามารถของตนเองมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .88 และแบบวัดความสามารถในการ เอาชนะอุปสรรคมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .83 นอกจากนี้ผลการวิจัยยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมัญญา เสียงใส (2524) ได้ทำการวิจัยเรื่องความวิตกกังวลและวิธีลดความวิตกกังวลของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายของเขตกรุงเทพฯ พบว่า นักเรียนชายและนักเรียนหญิง มีความวิตกกังวล ในด้านการเรียนและอาชีพไม่แตกต่างกันและมีปัญหาการปรับตัวไม่แตกต่างกัน

2. นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายและอาชีวศึกษา ที่มีชั้นเรียนต่างกัน มีการรับรู้ ความสามารถของตนเองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 อภิปรายได้ว่า นักเรียนระดับชั้น ม.5 และ ปวช.2 มีการรับรู้ความสามารถของตนเองสูงกว่านักเรียนระดับชั้น ม.6 และ ปวช.3

เมื่อพิจารณาเฉพาะกลุ่มนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย พบว่า นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ที่มีชั้นเรียนต่างกัน มีการรับรู้ความสามารถของตนเองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อภิปรายได้ว่านักเรียนชั้น ม.5 มีการรับรู้ความสามารถของตนเองสูงกว่านักเรียนชั้น ม.6

เมื่อพิจารณาเฉพาะกลุ่มนักเรียนอาชีวศึกษา พบว่า นักเรียนอาชีวศึกษาที่มีชั้นเรียนต่างกัน มีการรับรู้ความสามารถของตนเองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อภิปรายได้ว่า นักเรียนระดับ ปวช.2 มีการรับรู้ความสามารถของตนเองสูงกว่านักเรียนระดับ ปวช.3

จากผลการวิจัยอภิปรายได้ว่า นักเรียนชั้น ม.5 และ ปวช.2 มีการรับรู้ความสามารถของตนเองสูงกว่านักเรียนชั้น ม.6 และ ปวช.3 จากแนวคิดของ Bandura (1977) ที่กล่าวว่า การกระตุ้นทางอารมณ์ มีผลต่อการรับรู้ความสามารถของตนเอง กล่าวคือ หากบุคคลรับรู้ว่าคุณมีความวิตกกังวลสูงจะขาดความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเอง และมักจะตัดสินใจหลีกเลี่ยงการกระทำพฤติกรรมนั้น หรือหลีกเลี่ยงการเผชิญกับสถานการณ์นั้น เนื่องจากนักเรียนชั้น ม.6 และ ปวช.3 อยู่ในระดับชั้นที่ต้องเตรียมตัวในการเข้าศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นไปหรือเตรียมออกไปประกอบอาชีพ ซึ่งถือเป็นช่วงหนึ่งในชีวิตที่นักเรียนต้องเตรียมพบกับความเปลี่ยนแปลง อาจทำให้นักเรียนชั้น ม.6 และ ปวช.3 มีความกลัวหรือความวิตกกังวล ซึ่งอาจมีผลให้การรับรู้ความสามารถของตนเองลดลง นอกจากนี้ผลการวิจัยยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ วันเพ็ญ ชูศักดิ์วัฒนการ (2540) ได้ทำการวิจัยเรื่องการสำรวจสุขภาพจิตของนิสิตแพทย์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ปีการศึกษา 2539-2540 พบว่า ปัจจัยหนึ่งที่มีความสัมพันธ์กับปัญหาสุขภาพจิตอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .05$) ได้แก่ ชั้นปีที่ศึกษาอยู่

3. นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายและอาชีวศึกษา ที่มีผลการเรียนต่างกัน มีการรับรู้ความสามารถของตนเองและความสามารถในการเอาชนะอุปสรรคแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ .01 ตามลำดับ อภิปรายได้ว่า นักเรียนที่มีผลการเรียน 3.00 ขึ้นไป มีการรับรู้ความสามารถของตนเองและความสามารถในการเอาชนะอุปสรรคสูงกว่านักเรียนที่มีผลการเรียนต่ำกว่า 3.00

เมื่อพิจารณาเฉพาะกลุ่มนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย พบว่า นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ที่มีผลการเรียนต่างกัน มีการรับรู้ความสามารถของตนเองและความสามารถในการเอาชนะอุปสรรคแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

เมื่อพิจารณาเฉพาะกลุ่มนักเรียนอาชีวศึกษา พบว่า นักเรียนอาชีวศึกษาที่มีผลการเรียนต่างกัน มีการรับรู้ความสามารถของตนเองและความสามารถในการเอาชนะอุปสรรคแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ .01 อภิปรายได้ว่า นักเรียนที่มีผลการเรียน 3.00 ขึ้นไป

มีการรับรู้ความสามารถของตนเองและความสามารถในการเอาชนะอุปสรรคสูงกว่านักเรียนที่มีผลการเรียนต่ำกว่า 3.00

จากผลการวิจัยอภิปรายได้ว่า นักเรียนที่มีผลการเรียน 3.00 ขึ้นไป มีการรับรู้ความสามารถของตนเองและความสามารถในการเอาชนะอุปสรรคสูงกว่านักเรียนที่มีผลการเรียนต่ำกว่า 3.00 ซึ่งจากแนวคิดของ Bandura (1977) ที่พบว่า ปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลต่อการรับรู้ความสามารถของตนเอง คือ การประสบความสำเร็จจากการกระทำของตนเอง และ Bandura เชื่อว่าเป็นวิธีการที่มีประสิทธิภาพมากที่สุดในพัฒนาการรับรู้ความสามารถของตนเอง ซึ่งนักเรียนที่มีผลการเรียนดีจะถูกมองว่าเป็นคนที่เก่ง ฉลาด มีความสามารถ ได้รับการยอมรับจากสังคม และถูกคาดหวังว่าเป็นผู้ที่ประสบความสำเร็จ ซึ่งทำให้นักเรียนที่มีผลการเรียนดี เกิดการรับรู้ว่าเป็นคนเก่ง มีความสามารถมากกว่าผู้อื่น นอกจากนี้ผลการวิจัยยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ เกสร ภูมิดี (2546) ศึกษาความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคของนักเรียนที่มีบุคลิกภาพและรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูที่แตกต่างกัน พบว่า นักเรียนที่มีบุคลิกภาพด้านการสัมฤทธิ์ผลสูงนั้นจะมีความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคสูงกว่านักเรียนที่มีบุคลิกภาพด้านการสัมฤทธิ์ผลปานกลางและต่ำ และ นิรันดร์ ไชยศรี (2542) ได้ศึกษาการใช้สารเสพติดคึกของนักศึกษา: กรณีศึกษาวิทยาเทคนิค เชียงราย พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ใช้สารเสพติดมีคะแนนและผลการเรียนต่ำ

4. นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายและอาชีวศึกษา ที่มีงานอดิเรกคือดูโทรทัศน์และไม่ดูโทรทัศน์ มีการรับรู้ความสามารถของตนเองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อภิปรายได้ว่า นักเรียนที่ไม่ดูโทรทัศน์ มีการรับรู้ความสามารถของตนเองสูงกว่านักเรียนที่ดูโทรทัศน์

เมื่อพิจารณาเฉพาะกลุ่มนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย พบว่า นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายที่ดูโทรทัศน์และไม่ดูโทรทัศน์ มีการรับรู้ความสามารถของตนเองและความสามารถในการเอาชนะอุปสรรคแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

เมื่อพิจารณาเฉพาะกลุ่มนักเรียนอาชีวศึกษา พบว่า นักเรียนอาชีวศึกษาที่ดูโทรทัศน์และไม่ดูโทรทัศน์มีการรับรู้ความสามารถของตนเองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อภิปรายได้ว่า นักเรียนที่ไม่ดูโทรทัศน์ มีการรับรู้ความสามารถของตนเองสูงกว่านักเรียนที่ดูโทรทัศน์

จากผลการวิจัยอภิปรายได้ว่า นักเรียนที่ไม่ดูโทรทัศน์มีการรับรู้ความสามารถของตนเองสูงกว่านักเรียนที่ดูโทรทัศน์ ในปัจจุบันสื่อมีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตของคนทุกวัย แต่การจะได้รับประโยชน์จากสื่อ นั้น จำเป็นต้องมีการเลือกรับอย่างเหมาะสม โดยเฉพาะวัยรุ่นซึ่งเป็นวัยที่ชอบความสนุกสนาน ความแปลกใหม่ นักเรียนส่วนใหญ่จึงใช้เวลาว่างในการดูโทรทัศน์ ซึ่งมักเป็น

รายการที่ให้ความบันเทิงมากกว่าสาระ ดังนั้นการใช้เวลาว่างใช้เป็นประโยชน์จึงมีผลต่อการพัฒนาความรู้และทักษะของนักเรียน

5. นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายและอาชีวศึกษา ที่มีงานอดิเรกคือเล่นอินเทอร์เน็ตและไม่เล่นอินเทอร์เน็ต มีการรับรู้ความสามารถของตนเองและความสามารถในการเอาชนะอุปสรรคแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ อภิปรายได้ว่า นักเรียนที่เล่นอินเทอร์เน็ตและไม่เล่นอินเทอร์เน็ต มีการรับรู้ความสามารถของตนเองและความสามารถในการเอาชนะอุปสรรคไม่แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาเฉพาะกลุ่มนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายและเฉพาะกลุ่มนักเรียนอาชีวศึกษา ก็ไม่พบความแตกต่างเช่นกัน

จากผลการวิจัยอภิปรายได้ว่า นักเรียนที่เล่นอินเทอร์เน็ตมีการรับรู้ความสามารถของตนเองและความสามารถในการเอาชนะอุปสรรคไม่แตกต่างกัน

6. นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายและอาชีวศึกษา ที่มีงานอดิเรกคือเล่นกีฬาและไม่เล่นกีฬามีการรับรู้ความสามารถของตนเองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 อภิปรายได้ว่า นักเรียนที่เล่นกีฬา มีการรับรู้ความสามารถของตนเองสูงกว่านักเรียนที่ไม่เล่นกีฬา

เมื่อพิจารณาเฉพาะกลุ่มนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย พบว่า นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายที่เล่นกีฬาและไม่เล่นกีฬา มีการรับรู้ความสามารถของตนเองและความสามารถในการเอาชนะอุปสรรคแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

เมื่อพิจารณาเฉพาะกลุ่มนักเรียนอาชีวศึกษา พบว่า นักเรียนอาชีวศึกษาที่เล่นกีฬาและไม่เล่นกีฬามีการรับรู้ความสามารถของตนเองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 อภิปรายได้ว่า นักเรียนที่เล่นกีฬามีการรับรู้ความสามารถของตนเองสูงกว่านักเรียนที่ไม่เล่นกีฬา

จากผลการวิจัยอภิปรายได้ว่า นักเรียนที่เล่นกีฬามีการรับรู้ความสามารถของตนเองสูงกว่านักเรียนที่ไม่เล่นกีฬา ซึ่งการเล่นกีฬาเป็นกิจกรรมที่แต่ละคนเล่นเพื่อวัตถุประสงค์ที่ต่างกัน เช่น เล่นเพื่อการแข่งขันซึ่งต้องใช้ความตั้งใจและพยายามให้ได้รับชัยชนะ หรือการออกกำลังกายเพื่อสุขภาพ จากแนวคิดของ Bandura (1977) ที่ระบุถึงการรับรู้ความสามารถของตนเองเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการเกิดพฤติกรรมของบุคคล กับแนวคิดของ Pender (1987) ซึ่งระบุถึงการรับรู้ความสามารถของตนเองที่มีผลโดยตรงในการกระตุ้นให้เกิดการกระทำพฤติกรรมที่ส่งเสริมสุขภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุดารัตน์ ขวัญเงิน (2537) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ความสามารถของตนเองกับวิถีทางดำเนินชีวิตที่ส่งเสริมสุขภาพของวัยรุ่นที่กำลังศึกษาอยู่ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 ปีการศึกษา 2537 ในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า การรับรู้ความสามารถของตนเองมีความสัมพันธ์ทางบวกกับวิถีทางดำเนินชีวิตที่ส่งเสริมสุขภาพของวัยรุ่นด้านการออกกำลังกาย ($r = .2639, p < .001$)

7. นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายและอาชีวศึกษา ที่มีลักษณะการพักอาศัยต่างกัน มีการรับรู้ความสามารถของตนเองและความสามารถในการเอาชนะอุปสรรคแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ อภิปรายได้ว่า นักเรียนที่มีลักษณะการพักอาศัยต่างกัน มีการรับรู้ความสามารถของตนเองและความสามารถในการเอาชนะอุปสรรคไม่แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาเฉพาะกลุ่มนักเรียนอาชีวศึกษา ก็ไม่พบความแตกต่างเช่นกัน

เมื่อพิจารณาเฉพาะกลุ่มนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย พบว่า นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีลักษณะการพักอาศัยต่างกัน มีการรับรู้ความสามารถของตนเองต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งจากผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่พักอาศัยอยู่หอพัก มีการรับรู้ความสามารถของตนเองสูงกว่านักเรียนที่พักอาศัยกับบิดามารดา และนักเรียนที่พักอาศัยกับบิดาหรือมารดาหรือญาติ

จากผลการวิจัยอภิปรายได้ว่า กลุ่มตัวอย่างซึ่งอยู่ในช่วงวัยรุ่นซึ่งเป็นวัยที่มีความคิดอยากเป็นอิสระ โดยเริ่มคิดพึ่งพาตนเอง อยากเรียนรู้ ต้องการฝึกทักษะใหม่ๆ เพื่อเข้าสู่สังคมในวัยผู้ใหญ่ ดังนั้นการที่นักเรียนพักอาศัยอยู่หอพัก จึงทำให้นักเรียนต้องแสดงความรับผิดชอบในตนเองเกือบทุกๆ ด้าน เพื่อให้ผู้ปกครองเกิดความรู้สึกมั่นใจว่าสามารถปล่อยให้นักเรียนอยู่ตามลำพังได้ ซึ่งส่งผลต่อการพัฒนาการรับรู้ความสามารถของตนเองในเรื่องต่างๆ ให้สูงขึ้น

สมมติฐานที่ 2 การรับรู้ความสามารถของตนเองมีความสัมพันธ์กับความสามารถในการเอาชนะอุปสรรคของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายและอาชีวศึกษาในเขตอำเภอเมืองจังหวัดลำปาง

สมมติฐานที่ 2 ได้รับการยอมรับ ผลการวิจัยพบว่า

การรับรู้ความสามารถของตนเองของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายและอาชีวศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดลำปาง มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความสามารถในการเอาชนะอุปสรรคอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ผลการวิจัยอภิปรายได้ดังนี้ กลุ่มตัวอย่างที่มีการรับรู้ความสามารถของตนเองสูง มีแนวโน้มที่จะมีความสามารถในการเอาชนะอุปสรรคสูงด้วย จากแนวคิดของ Bandura (1986) ที่กล่าวว่า การรับรู้ความสามารถของตนเอง เป็นการที่บุคคลตัดสินใจเกี่ยวกับความสามารถของตนเองที่จะจัดการและดำเนินการกระทำพฤติกรรมให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ และ Bandura (1986) ได้กล่าวไว้ว่า การลงมือกระทำสิ่งต่างๆ เพื่อให้บังเกิดผลบางประการนั้น ไม่มีกลไกใดสำคัญไปกว่าความเชื่อในความสามารถของตน ถึงแม้ว่าความรู้และทักษะจะเป็นสิ่งที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงานให้บรรลุผลแต่ก็ยังไม่เพียงพอ เพราะบุคคลมักไม่ปฏิบัติให้ดีที่สุด และแม้ว่าบุคคลจะรู้ว่าตนต้องทำอะไรบ้างเพื่อที่จะทำให้งานสำเร็จลุล่วง แต่หากบุคคลไม่เชื่อว่าตนมีความสามารถ

ก็ไม่สามารถที่จะปฏิบัติงานให้ลุล่วงไปได้ สอดคล้องกับแนวคิดของ Lawrance & McLeroy (1986) ที่กล่าวว่า การรับรู้ความสามารถของตนเองซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการทางความคิด และมีความสำคัญคือเป็นตัวเชื่อมระหว่างความรู้และการกระทำ นอกจากนี้การรับรู้ความสามารถของตนเองยังมีอิทธิพลต่อการเลือกกระทำกิจกรรม การมีความพยายามที่จะกระทำกิจกรรมและการกระทำกิจกรรมต่อไปแม้จะมีอุปสรรค ซึ่งแนวคิดดังกล่าวมีความสัมพันธ์กับแนวคิดในเรื่องความสามารถในการเอาชนะอุปสรรค ซึ่ง Stoltz (1997) กล่าวว่า ความสามารถในการเอาชนะอุปสรรค เป็นความสามารถของบุคคลในการเอาชนะปัญหาหรืออุปสรรค ความยากลำบากที่ผ่านเข้ามาในชีวิต เป็นการมองปัญหาอย่างท้าทาย มองปัญหาหรืออุปสรรคเป็นโอกาสในการพัฒนา มากกว่าการมองปัญหาว่าเป็นภาวะคุกคาม ในการวิจัยครั้งนี้มีกลุ่มตัวอย่างอยู่ในช่วงวัยรุ่น ซึ่งเป็นวัยที่ต้องมีการปรับตัวให้เข้ากับสังคมและพัฒนาการตามวัยในด้านต่างๆ นอกจากนี้วัยรุ่นยังมีความต้องการการยอมรับจากสังคม ต้องการประสบความสำเร็จ อยากให้บุคคลอื่นเห็นความสามารถของตนเอง ดังนั้นการที่วัยรุ่นมีการรับรู้ความสามารถของตนเอง โดยมีการรับรู้และเชื่อมั่นว่าตนเองมีความสามารถในการเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงต่างๆ และจัดการปัญหาโดยการแสดงพฤติกรรมหรือลงมือกระทำจนบรรลุผลสำเร็จ ก็จะทำให้วัยรุ่นเกิดความภาคภูมิใจและรู้สึกรับรู้คุณค่า ผลการวิจัยในครั้งนี้ได้สอดคล้องกับงานวิจัยของ อนันต์ ดุษฎีพิริย (2547) ซึ่งศึกษาความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรค การรับรู้ความสามารถของตนเองด้านการเรียน และนิสัยในการเรียนของนิสิต นักศึกษาที่มีภูมิหลังแตกต่างกันในด้านเพศ ระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และระดับชั้นเรียน พบว่า นิสิตนักศึกษาที่มีความสามารถในฟันฝ่าอุปสรรคอยู่ในระดับสูง มีความมั่นใจในความสามารถของตนด้านการเรียนค่อนข้างมาก และมีนิสัยในการเรียนดีพอใช้

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้

1. ผลการวิจัยครั้งนี้ พบว่านักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายและนักเรียนอาชีวศึกษามีการรับรู้ความสามารถของตนเองและความสามารถในการเอาชนะอุปสรรคแตกต่างกัน ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อบุคลากรในโรงเรียน ผู้ใกล้ชิด และผู้ที่ทำงานเกี่ยวข้องกับวัยรุ่น ในการวางแผน หรือเป็นแนวทางในการให้การศึกษา ให้เหมาะสมกับนักเรียนแต่ละกลุ่ม เพื่อช่วยพัฒนาและส่งเสริมให้วัยรุ่นมีการรับรู้ความสามารถของตนเองและความสามารถในการเอาชนะอุปสรรคอย่างเหมาะสมต่อไป
2. จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการพัฒนาการรับรู้ความสามารถของตนเองและความสามารถในการเอาชนะอุปสรรคให้แก่ นักเรียน ทั้งในโรงเรียน ครอบครัว และชุมชน

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำการศึกษาถึงปัจจัยอื่นๆ ที่มีผลต่อการรับรู้ความสามารถของตนเองและความสามารถในการเอาชนะอุปสรรค เช่น การอบรมเลี้ยงดู การสนับสนุนทางสังคม ฯลฯ
2. ควรทำการศึกษาถึงปัจจัยอื่นๆ ที่มีผลต่อความสามารถในการเอาชนะอุปสรรค โดยพิจารณาความสามารถในการเอาชนะอุปสรรคตามองค์ประกอบย่อยทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ การควบคุม การรับรู้ ต้นเหตุและความรับผิดชอบต่อปัญหา ผลกระทบที่จะมาถึง และความอดทน
3. ควรทำการศึกษาการรับรู้ความสามารถของตนเองและความสามารถในการเอาชนะอุปสรรคกับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นวัยรุ่นที่มีลักษณะต่างๆ เช่น วัยรุ่นที่กำลังศึกษาในระดับอุดมศึกษา วัยรุ่นที่ประสบปัญหาแตกต่างกัน

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Copyright© by Chiang Mai University

All rights reserved